BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 13 EKİM 1986 SAYI: 300

27 Mart 1974'de yayın hayatına başlayan KİTLE, bu sayısıyla 300. sayısına ulaşmış bulunuyor.

Geçtiğimiz süre içinde BİRLİK ve GERÇEK gazetelerinin KİTLE'nin yerine yayınlandığı süreleri dışında, KİTLE 12,5 yıl boyunca ülkemizde bilimsel sosyalist harekette merkezi bir yayın organı olarak önemli bir işlev gördü. KİTLE bir yandan, bilimsel öğretinin genel doğrularının savunulması ve yaygınlaştırılması, kadroların bu öğretiyle donanması için eğitsel nitelikli yayınlarıyla teorinin genel propagandasına katkı getirdi, öte yandan burjuvaziye karşı işçi sınıfının güncel ideolojik mücadelesinde saf tuttu, ülkemizde bilimsel sosyalist politik hareketin ideolojik, politik, taktik ve örgütsel sorunlarına eğildi, bilimsel sosyalizmin Türkiye'nin özgül koşullarına, Türkiye işçi sınıfının ve halklarının iktidar mücadelesine yaratıcı olarak uygulanmasına önem verdi.

KİTLE bu nitelikleriyle ve geçtiğimiz 300 sayısıyla, ülkemizde bilimsel sosyalist politik bilincin gelişmesine, hareketin teorik-ideolojik düzeyinin yükseltilmesine büyük katkılar getirmiş olan bir periyodik olmuştur.

KİTLE politik işlevinin belli başlı özelliklerini daima şu temeller üzerinde sürdürmüştür:

- Bilimsel sosyalizme ve proletarya enternasyonalizmine sonsuz bağlılık ve işçi sınıfının devrimci ideolojisi olmadan, gelişkin bir ideolojik düzeye sahip bulunmadan, devrimci pratiğin de olamayacağı, olsa bile binbir zaafla yaralı kalacağı gerçeği,
- İşçi sınıfı öğretisinin kitaplık rafları ya da akademik arşivler için var olmadığı, pratiğe yol göstermeyi, yani DÜNYAYI DEĞİŞTİRMEYİ hedeflediği,

kitle 300

- Bunun da ancak örgütlü mücadele ile gerçekleşeceği, işçi sınıfının en gelişkin örgütlenmesinin ise onun iktidar mücadelesindeki ve dolayısıyla toplumu değiştirme hedefindeki baş aracının İŞÇİ SINIFI PARTİSİ olduğu, PARTİ ve PARTİLİ bilincinin, işçi sınıfı kollektivitesinin bu en yüksek yansımasını ifade ettiği,
- Bilimsel sosyalist öğretinin ülke gerçeklerine uygulanması için PARTİ'nin şablonculuğu, klişeciliği reddetmesi, yaratıcı ve üretken olması zorunluluğu,
- Başarının önkoşullarından birinin de, işçi sınıfının, tüm halk ve demokrasi güçlerinin HER DÜZEYDE ve her alandaki BİRLİĞİ'nin sağlanması olduğu,
- Bilimsel sosyalizmin sadece bir dünya görüşü, sadece bir öğreti sistemi ve politik eylem klavuzu olmadığı, aynı zamanda bu dünya görüşü doğrultusundaki bir AHLAK olduğu, bu nedenle de, "komünist etik ve moral"in Türkiye komünist hareketinde yerleşip kökleşmesi, işçi sınıfı ahlakına yabancı yöntem ve üslupların etkisiz kılınması gereği,

KİTLE Türkiye sol hareketinde rastlanan kusur, zaaf ve sapmaların üzerine gitmeyi, Mao'culuğu deşifre ve tecrit etmeyi, bilimsel siyasal polemikleri "kör dövüşü" olmaktan çıkarıp ilkesel/yöntemsel bir çaba haline getirmeyi ve son tahlilde daima bilimi muzaffer kılmayı şaşmaz bir ilke olarak benimsemiş, ideolojik ve politik tartışmaların bilimsel düzeye ulaştırılması için kendine düşen görev ve sorumluluğu her zaman yerine getirmiştir.

KİTLE bugüne değin daima bu temelleri gözetti, o temellerin belirlediği ilkeler bütünlüğüne sımsıkı sahip çıktı, o ilkelerden bir tekinden bile ödün vermedi ve saygınlığını da daima o ilkelere bağlı kalmaya borçlu oldu.

KİTLE'nin 300 sayısının binlerce sayfasında yazılı olanlar Türkiye işçi sınıfının iktidar savaşında, dünden bugüne gelen, bugünden yarına uzanan bir süreklilik içinde binlerce insanın bilinciyle ve özverisiyle yoğrularak MADDİ BİR GÜÇ, halinde hayatiyetin ve dinamizmin kendisini oluşturuyor ve bu nedenle de YARIN'ı müjdeliyor. ■

Seçimler ve "İş, Ekmek, Hürriyet!"

BİR genel seçim ölçüsünde ilgi gören ve önem kazanan 28 Eylül 1986 ara seçimleri geride kaldı. Ancak sonuçları bakımından bu seçimler kendinden bir hayli söz ettireceğe ve önümüzdeki siyasi süreci oldukça etkileyeceğe benziyor.

Bu seçimlerin siyasi ve sosyal açıdan ele alınmağa değer çeşitli veçheleri var. Biz bu yazımızda Türkiye'deki genel demokrasi mücadelesi sürecinde ara seçimlerin oynadığı ve sonuçlarıyla oynayacağı role kısaca değineceğiz.

Bu seçimlerin başta gelen özelliği üniversel seçim hakkının taşıdığı nitelikler bakımından *EKSİK* olmasıydı. Seçimler sadece, Cunta'nın dayattığı anayasa ile oluşan rejimin cevaz verebileceği partilere açıktı. Dolayısıyla sosyal demokrasiden daha solda olanlar –bu arada Cunta tarafından yasaklanan sol partiler– seçimlere sokulmadılar. Seçimlerde işçi sınıfının partileri temsil edilemediği gibi, diğer emekçi toplum kesimleri de tümüyle burjuva alternatiflerinden birisini seçmek zorunda bırakıldılar.

Bu partiler seçime katılsalardı –veya legal arenada, sol siyasi yelpazeyi geniş bir şekilde temsil eden bir parti bulunsaydı– bunların alacakları oyların yüzdesi ne olurdu? Bu elbette önemsenmesi gereken bir sorudur ama seçimlerin hür ve demokratik olup olmadığı bu noktaya bağlanamaz. Çünkü mesele nicel değil niteldir. Seçimlerde tek bir seçmenin bile seçmek istediği alternatife izin verilmiyorsa, o ülkede üniversel seçim hakkının var olduğundan söz edilemez. Demirel dahi –tabii kendi şahsını kastederek– bu ara seçimlerin hür bir seçim olmadığı gerçeğini dile getirmiştir.

Sol partilerin seçimlere katılmalarına izin verilmiyor diye, özellikle işçi sınıfı partileri, böylesi seçimlere bigane mi kalırlar. Elbette değil. Seçimler, ne ölçüde kusurlu ve kısıtlı olurlarsa olsunlar, bilindiği gibi kitlelerin politik duyarlıklarının arttığı bir süreç yaratırlar. Dolayısıyla bu dönemi amaçları doğrultusunda azami ölçüde değerlendirmek sosyalistlerin asla ihmale gelmeyecek görevlerinden birisidir.

Sosyalistler, bir seçim ne ölçüde kısıtlı ve yasaklı olursa olsun o seçimlerde –şayet boykot şartları yoksa– seçmenin karşısına alternatif çıkarmakla yükümlüdürler. Şartların son derece elverişsiz olması bu konuda gerekçe yapılamaz. Yaratıcılık ve yapıcılık, sosyalistlerin olumsuzlukları aşmada başlıca avadanlığıdır. Eğer sosyalistler milyonlarca emekçi seçmeni burjuva alternatiflerden birisine oy vermekle başbaşa bırakıyorlarsa, beceriklilik, yapıcılık ve yaratıcılıktan yeterince yararlanıp yararlanamadıklarını mutlaka sorgulamalıdırlar. Umarız bu ara seçimler, sosyalistlerin, sosyal demokrasiden daha solda olanların seçmenin karşısına kendi alternatifleriyle çıkamadıkları son seçim olur.

Kendi alternatifiyle seçimlere katılamamanın kaçınılmaz sonucu –yine tekrarlayalım, boykot şartları yoksa– başka alternatifler içinde en uygununu (veya uygunlarını) desteklemektir. Nitekim geçtiğimiz ara seçimlerde de sosyalistlerin ve diğer solcuların yaptıkları bu olmuştur.

Bir ölçüde çaresizlikten seçilmiş olan bu politikayı da solcular yeterince başarıyla kullanamadılar. Seçim dönemi iki ayı aşkın bir süreyi kapladı. Seçim kararının alınmasıyla birlikte kamuoyunda siyasi tansiyon yükselmeye başladı. 12 Eylül darbesinden bu yana devamlı baskı altında tutulan, sürekli yoksullaştırılan kitleler siyasetle daha yakından ilgilenir oldular. Bu noktada sosyalistlerin, solcuların görevi emekçilerdeki bu artan duyarlığı, onların çıkarları doğrultusunda azami ölçüde değerlendirmek olmalıydı. İçinde bulunduğumuz şartlarda da bunun somutu demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini daha yükseltmek, daha yaygınlaştırmak, daha etkinleştirmek idi.

12 Eylül darbesinden bu yana yığınların genellikle suskun kalmalarının başta gelen nedeni onların, etrafında kümelenebilecekleri, güvenip kollarını sıvayabilecekleri bir örgütlenme, demokrasi güçlerinin birlikteliğini temsil eden bir birleşik güç yaratılamamış olmasıdır. Bu konuda çalışmalar yapılmış, azımsanmayacak adımlar atılmıs olduğu bir gerçektir. Ama bugün emekci kitlelerin mücadeleye aktif olarak katılabilmesi için, çevresinde yığınsal olarak kümelenebilecekleri bir örgütlenme göremedikleri de bir gerçektir.

Sorun tavuk-yumurta sorunu değildir. Her gelişme bir süreç izler. Yığınların güvenebilecekleri, milyonlar olarak destekleyecekleri bir örgütlenme elbette akşamdan sabaha gerçekleşmez. Ancak böyle bir örgütlenmenin çekirdeğinin oluşturulmuş olması da yetmez. Çekirdek ağaç olmak içindir, orman olmak içindir. Onun için de çekirdeğin önce filiz vermesi gerekir. Filiz vermesi için de uygun bir toprak bulup ısınması, su alması, yani kitlelerin bağrında hareketlenmesi gerekir.

Emekçi yığınlar 6 yıldır süregelen faşist rejim altında her geçen gün daha fazla sefalete itilmenin bunalımını yaşıyorlar. Bir yandan dehşetli baskı nedeniyle başkaldıramıyorlar, öte yandan hayatta kalabilmek, yaşadıkları günü çıkarabilmek için oradan oraya koşturup helak olduklarından; kollektif davranma, kurtuluşu sosyal planda

arama bilincinden ve duyarlığından uzaklaşıyorlar. Ama içine itildikleri yoksulluk, sefalet, horlanma, ızdırap ve ahlâk düşüklüğü ortamından da dehşetli nefret ediyorlar, bu ortamdan kurtulmanın yollarını arıyorlar. Ve bu durumun başlıca sorumlusunun 12 Eylül sonrasında kurulan rejim, bu rejimi sopa zoruyla sürdürenler olduğunu en azından sezgileriyle biliyorlar. İşin içinde "sopa" olduğu için de genel olarak duruma katlanıyorlar, *SUSKUN* kalıyorlar.

Bir başka deyişle, yığınların günümüzdeki ihtiyacı *İŞ, EKMEK, HÜRRİYET*. Onlar yaşayarak çektikleriyle "iş" ve "ekmek"in ne denli hayati önemde olduklarını etlerinde kemiklerinde duyuyorlar. Ve "iş ve ekmek" için mücadele etmeleri, bunun için de ağızlarını açmaları, yani konuşmaları gerektiğini biliyorlar. Ama tam bu noktada "sopa" onları yıldırıyor.

İşte demokrasi mücadelesinde en canalıcı noktalardan birisi bu. İşçi, emekçi, çalışan sıradan insan "iş ve ekmek"e muhtaç. Ancak bunlara kavuşabilmesi için "hür" olması lazım. Burada "sopa" onun önünü kesiyor. "İş ve ekmek" için çaba gösterdiği ölçüde "hürriyet" için çaba gösteremiyor. Dolayısıyla da hürriyetini kazanmadıkça "iş ve ekmek" sıkıntısından kurtulamayacağını gereğince ve yeterince kavrayamıyor. Demokratik hak ve özgürlüklerin emekçi yığınlar için "ekmek kadar, su kadar" hayati öneme sahip olduklarını söylerken kastettiğimizin anlamı da bu gerçekten kaynaklanıyor. O halde emekçi kitlelere, onların sosyal kurtuluşları için mücadelede öncülük edenlerin günümüzde evvelemirde taşıyacakları mesaj, *HÜRRİYET OLMADIKÇA "İŞ VE EKMEK"İN DE HİÇBİR GARANTİSİ OLMAYACAĞI* olmalıdır.

"Hürriyet", yahut bu kavramla sembolize ettiğimiz demokratik hak ve özgürlükler ise uğrunda mücadele verilerek kazanılacaklardır. Sınırsız ve kısıntısız grev hakkı olmadıkça bir işçinin işi de ekmeği de aslanın ağzındadır. Grev hakkını elde etmek için *İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ* kullanamadıkça, yani yazıp çizemedikçe, yayın yapamadıkça, afiş yapıştıramadıkça, bildiri dağıtamadıkça, toplantı ve yürüyüş yapamadıkça, legal politik arenanın imkanlarından yararlanamadıkça, "iş ve ekmek" yine aslanın ağzında olmaya devam edecektir. Diğer emekçi toplum kesimleri için, çalışan yığınlar için, diktatörlüğün gadrine uğrayan herkes için benzeri durumlar söz konusudur. Kısacası, bir avuç azınlığın dışında ezici çoğunluğun çıkarları, biran önce hürriyeti kazanmayı, bunun için de baskıya karşı mücadele vermeyi, hem de bunu herşeyin önüne almayı gerektirmektedir.

İşte sosyalistler, diğer sol hareketler geçtiğimiz ara seçimler dönemini böylesi bir espiriyle ve buna uygun çalışmalarla yeterince değerlendirmiş olmaktan bir hayli uzaktırlar. Böyle olmasaydı, bunca zamandır işçilere, emekçi halka kan kusturan, bir seçim toplantısında "açız!" diye haykıran işçiyi kovan bir Özal'ın adaylarının İstanbul'da ve Ankara'da seçilmeleri mümkün olabilir miydi?

Solun seçimler dönemini bir özgürlük kampanyası haline getirememesi, "iş mi istiyorsun, öyleyse hürriyet", "ekmek mi istiyorsun, öyleyse hürriyet" bilincinin, daha da önemlisi bu uğurda mücadele kararlığının yeterince oluşamamasına yol açmıştır. Bu olguya SHP'nin kişiliksiz ve ayırtedici özellikten yoksun seçim kampanyasının olumsuzlukları da eklenince sıradan seçmen "hürriyet" kelimesini ağzından düşürmeyen, cerbezeli demagog Demirel'e meyletmiştir. Böylece DYP kendisi hakkında en iyimser olanların dahi tahmin edemedikleri bir oy patlaması ile, bir zamanlar anketlerde %40'lara kadar tırmanan SHP'yi geride bırakmıştır.

Ara seçimlerin tek olumlu denebilecek yanı zaten gayrimeşru olan ANAP iktidarının bu niteliğinin seçmen oyuyla *TESCİL* edilmiş olmasıdır. Burjuvaziden gördüğü maddi-manevi desteğe iktidarın nimetlerini tepe tepe kullanmayı da ekleyen Özal seçimlerde tam anlamıyla yenilgiye uğramıştır. Üçte bire varan oy desteği –ki bunun giderek azalan bir eğilim izleyeceği kesindir– ile parlamentoda mutlak çoğunluğu elde tutmak çelişkisinin sürgit devamı mümkün değildir. Evren-Özal ikilisinin bir ayağı topallamaya başlamıştır; kötürümleşmesi fazla zaman almayacaktır.

Bunun dışında, ara seçimlerde demokrasi güçleri kötü bir sınav vermişlerdir. Demokrasi saflarına verilmiş oylar –ki bunlar SHP ve DSP oylarının toplamıyla sınırlıdırlar– %32'yi ancak bulmaktadır. Bu sonuç 1965'den bu yana yapılan tüm seçimlerde demokrasi saflarına verilmiş oyların en düşüğüdür. Oysa şartlar yığınların demokrasi saflarına daha fazla meyletmeleri için çok daha elverişliydi.

Sosyalistler, diğer solcular, tüm demokrasi güçleri seçimlerden dersler çıkarmakla yükümlüdürler. Bizler, işçi sınıfı devrimcileri için çıkan ilk ders, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesindeki öncü rolümüzü yeteri ve gereği yığınsallıkta yerine getiremediğimiz takdirde diğer demokrasi güçlerinin, özellikle de sosyal demokratların bu mücadeleyi ciddiye almadıkları ve bu haklara sahip çıkma bilincini kitlelere taşımakta son derece etkisiz kaldıkları gerçeğidir.

Seçimler siyasi süreçte seyrek gelen imkanlardan, mücadelenin araçlarından sadece birisidir. Ama önemli birisidir. Hele

(Devamı 12. sayfada)

Ecevit'in Yaptığı McCarthy'cilik mi?

ÖZELLİKLE kapınızı daha soldakilere karşı sımsıkı kapalı tutmanız gerekir. Bu bazılarının iddia ettiği gibi McCarthy'cilik, bağnazlık değil".

Bir önceki sayımızdaki Ecevit'le ilgili yazımızda alıntı yaptığımız Ecevit'in bu yakınmaları ilk bakışta haksız değil gibi gözüküyor. Gerçekten de Ecevit'le Mc. Carthy'yi aynı kefeye koymak biraz ağır bir suçlama. Ancak Ecevit'in komünizme ve komünistlere olan iflah olmaz hasmane tutumunun son dönemde idefiks halinde dışa vuran hezeyanları gözönünde tutulduğunda, ondaki antikomünizmin koyuluğunu kestirmeden somutlamak için McCarthy benzetmesine başvurulması pek de haksız sayılmaz.

Şimdi denebilir ki, "sosyal demokrasiden daha solda olanların DSP'ye sızmaları konusunda Ecevit'in gösterdiği hassasiyeti anlayışla karşılamak gerekir; çünkü o aynı zamanda onların —bu arada komünistlerin de— örgütlenme ve ifade özgürlüklerini savunuyor".

Doğru. Ecevit kendisinden daha solda olanlara da, diğer politik akımlara tanınan hakların tanınmasını, sözde de olsa istiyor. Ancak bu kadarı kişiyi müzmin bir antikomünist olmaktan kurtarmaz. Çünkü toplumdaki her siyasi akımın kanunen eşit haklara sahip olmasını savunmayana, değil sosyal demokrat, sıradan demokrat dahi denmez. Örneğin bir İtalya'da, bir Fransa'da, yahut Ecevit'in pek hayran olduğu bir İskandinavya'da muhafazakâr politikacılardan birisi kalkıp "komünist partisi yasaklanmalıdır" dese adamın demokratlığından değil, aklından şüphe edilir.

Oysa Ecevit'i McCarthy'cilikle suçlayanların pek de haksız olmadıklarının çeşitli somut göstergeleri var. Alalım yıllar boyu dillerden düşürülmeyen "sızma" meselesini.

Ecevit bu konuda da ilk bakışta haklı gibi gözüküyor. Öyle ya, kim ister kendi partisi içinde başka siyasi inançları olanların cirit atmasını?! Ne ki Ecevit ve ekibinin bu konudaki hassasiyeti bu kadarla kalmıyor, adeta fanatik bir antikomünist kampanya olarak sürdürülüyor.

Bir kere dünyanın hiçbir köşesinde, sızma konusunda bu kadar yaygara koparan bir sosyal demokrat parti yoktur. Tersine hemen her sosyal demokrat partinin bir sol kanadı bulunur. Ve parti yönetimi böyle bir kanadın varlığını, sosyal demokrasinin canlılığının ve "sağlıklı" olabilmesinin zorunlu bir unsuru olarak görür. Bu kanat fazla güçlenmeye yüz tutarsa gerekli "temizlikler"in yapılmasından geri durulmaz ama hiçbir yönetim, hiçbir zaman "aşırı sol"u partiden topyekün temizleme yoluna gitmez. Çünkü bu kanat komünistlere yatkın pek çok kimsenin komünist partiye yönlenmelerinde bir tür bariyer —isterseniz tuzak— görevi görür. Bu nedenle hiçbir sosyal demokrat "aşırı solu partimize sızdırmayacağız" diye yaygara koparmaz.

Denecek ki "o ülkelerde komünistlerin de örgütlenme özgürlükleri var; oysa Türkiye'de yok; bu nedenle Ecevit'in durumu farklı".

Evet "farklı" ama bu farkın aşırı ölçüde abartılması da Ecevit'in diğer sosyal demokratlardan bir diğer farkı. Her şeyden önce Türkiye'deki komünistler partisiz değiller. Çünkü, komünist partisinin kanunen yasaklı olması, komünistlerin örgütlü olmalarını engellemez. Evet, legal imkanlardan yararlanamamak bir handikaptır ama, bu engeli aşmanın yolu da komünistlerin sosyal demokrat partiye sızmaları değildir. Kuşkusuz kendini komünistlere daha yakın gören, ama illegal mücadelenin gerektirdiği çeşitli vasıflarda eksikleri olan bazıları, politikadan uzak kalmamak, fiilen politik hayatın içinde olabilmek maksadıyla sosyal demokrat partiye üye olmayı seçebilirler. Bu gibi bir durumda böylelerinin tutabilecekleri belli başlı iki yol olabilir. Birincisi sosyal demokrat partinin politikası doğrultusunda çalışmak, partinin, demokratik hak ve özgürlükler uğruna verilmekte olan toplumsal mücadelede daha etkin bir rol oynaması için çaba sarfetmek. Bu halde sosyal demokrat parti yönetiminin bu gibilere teşekkür etmesi gerekir. İkinci şık ise, bu gibilerin parti içinde partinin politikasıyla bağdaşmayan, sosyal demokrasiden daha sol politikalar doğrultusunda çalışma yapmalarıdır. Ki bunun da müeyyidesi partinin tüzüğüdür.

Sızma olayı bitmez tükenmez sızma edebiyatı ile değil partinin program ve tüzüğü ile önlenir. Programı benimseyip partiye üye olanlar bu program çerçevesinde kaldıkları sürece Parti'ye hizmet etmiş olurlar. Zaten böylelerini partiye kazanmak, parti yönetiminin asli görevlerinden birisidir. Parti programına riayet etmeyenler için ise tüzük çalışır, olur, biter. Zaten tüzüğün başta gelen işlevlerinden birisi de budur.

Kısacası sızma denilen olayın fiilen gerçekleşmesi imkansız denecek ölçüde zordur. Son bir şık olarak, partiye "sızmış" olanlar parti içinde kendi görüşleri doğrultusunda açık açık çalışıyor olsalar ve parti yönetimi çeşitli mülahazalarla —ki sosyal demokrat partilerin çok daha radikal sol kanatları olduğunu biliyoruz— bunları "tecviz" ediyorsa, herşey danışıklı olduğuna göre olayı "sızma" olarak nitelemek gene doğru olmaz.

Durum budur ve Ecevit ve

ekibinin "sızma" fobisinin esas amacı "sızma"yı önlemek değil, –çünkü gördük, fiilen önlenmesi hemen hemen imkansızdır– "sızma" retoriğiyle antikomünizmi kampanyalaştırmaktır.

Ecevit'in yıllardır diline pelesenk ettiği "sızma" temasıyla vermek istediği mesaj şudur: "'Ey millet, sakın SHP'ye rağbet etme, onun arkasından gitme, ona oy verme, çünkü SHP kapısını aşırı solculara, komünistlere kapamadı, aksine onların parti içinde yuvalanmalarını tolere etti, ediyor; bu parti aşırı solun, komünistlerin etkisindedir, sosyal demokrat değildir".

Bu mesaj inandırıcı mıdır, değil midir, inandırıcı olduğu ölçüde demokrasi yanlılarının mı yoksa düşmanlarının mı (Ecevit "sızma" konusundaki hassasiyetine en çok kimlerin övgü düzdüğüne bir baksa belki biraz ayabilir!) işine gelir, bunlar bir kenara, bu mesajın ana motifi, komünizmin bir "öcü" olarak gösterilmesi ve bunun fanatikçe kampanyalaştırılmasıdır. Bir sosyal demokratın komünizme hayırhah davranması kuşkusuz makbulümüzdür, ama illa böyle gerekir diye de bir şart yoktur. Hatta ünlü pekçok sosyal demokrat komünistlerden asla hazzetmemekle de ünlüdür. Ama böyleleri komünizme ve komünistlere olan itirazlarını "eleştirel" planda dile getirirler. Bu "eleştirileri"nde genellikle haksız ve mesnetsiz de olsalar, demagojiye, çarpıtmaya, hatta çok zaman düpedüz yalana da başvururlar, kullandıkları metod budur. Oysa Ecevit ve ekibi sadece ve düpedüz, halktaki "aşırı sol" ve komünitler hakkındaki olumsuz önyargıları istismar etmektedirler. Komünizmi ve komünistleri eleştirerek komünizme karşı çıkacak yerde, komünizmi bir belâ, adeta bir çeşit salgın hastalık, sanki veba gibi göstermeyi adet edenmiş aşırı komünizm düşmanlarının geleneksel metodundan medet ummaktadırlar.

Zaten Ecevit'in eskiden beri ısrarla vurguladığı "komünizm panzehirinin sosyal demokrasi olduğu" iddiası da aynı fanatizmin bir başka dışavurumudur. Bilinir, panzehir, zehire karşı tedavi ilacının genel adıdır. Yani Ecevit'e göre komünizm bir politika, bir dünya görüşü değil, topluma "zehir" saçan bir olgudur.

Komünizme karşı bu tavır "sızma" meselesinin yaygarasında da açıkça görülmektedir. "Dışımızdaki solun, sırtımızda kambur olmasını istemiyoruz". (Nuri Korkmaz, Cumhuriyet, 31 Mart 1986), "Böylelerinin sızmalarına karşı kapımızı bacamızı sımsıkı kapalı tutmaya kararlı idik" (Rahşan Ecevit, Cumhuriyet, 28 Temmuz 1986), "kapıyı kapasak bacadan sızmaya kalktılar" (Ecevit, Cumhuriyet, 26 Ağustos 1986) "SHP'yi Devyolcular, TKP'liler, Maocular destekliyor." (Haluk Özdalga, Cumhuriyet, 11 Ağustos 1986) türünden ifadeler, Ecevit ve çevresinin komünizmi mutlaka sakınılması gereken öldürücü bir hastalık gibi göstermek istediklerinin somut örnekleridir. Bu durumda Ecevit'e yöneltilen McCarthy'cilik suçlamasının pek de haksız olmadığı açıktır.

Üstelik "sızma" edebiyatının altında yatan "alerjik" antikomünizmden de öteye, Ecevit, SHP'yi gammazlayarak bu partinin eski CHP tabanında ve CHP'ye oy veren seçmen kitlesinde kazandığı yaygın desteği törpülemeyi amaçlarken, bazı sosyalist ülkeler hakkında kaşarlanmış antisovyetikleri dahi kıskandıracak ifadeler kullanabilmektedir. Örneğin, Ecevit azılı sosyalizm düşmanı mihrakların, onların borazanı boyalı basının pes perdeden vaveyla kopardığı "Aysel'i" veya "Süleyman'ı kurtarma" kampanyalarına aynı üslupla katılmakta beis görmemiştir:

"Ecevit, 'Ayselleri anasından babasından esirgeyen milletin büyükelçisini alkışlayanlar, baş tacı yapanlar için uğraşmam' dedi." (Cumhuriyet, 10 Ağustos 1986)

"...Ecevit şöyle konuştu: 'Ayselleri bırakmayan Bulgaristan Büyükelçisi var, onu alkışlıyorlar, partinin yöneticileri susuyor." (Cumhuriyet, 11 Ağustos 1986)

"Ecevit, yurttaşların Bulgaristan'daki Türkler konusunu sorması üzerine de, 'Ben başbakan olsaydım, Moskova Büyükelçiliği'nde sığınmış olan Süleymanov'u Rusya'ya gitmeden beraberimde getirmeyi sağlamış olurdum' dedi" (Cumhuriyet, 9 Ağustos)

Ecevit'in Afganistan meselesi dolayısıyla Sovyetler Birliği için kullandığı ifade ise, örneğin bir Reagan'ınkinden, hatta Rauf Tamer'inkinden farklı değil:

"...Ecevit...: 'Ben bu hareketin içine, sosyal demokratmış gibi görünüp de daha soldakilere göz kırpan bazı kimselerin girmesini istemiyorum. SHP'nin son büyük kongresinde Rus işgali altındaki, Sovyetler'in kuklası olan rejimin büyükelçisini alkışlıyorlar. Partinin çatısı altında bazı kimseler ve partinin yöneticileri susuyor'."

Bulgaristan Türkleri meselesini pespaye bir üslupla diline dolayan Ecevit, daha da ileri giderek Bulgaristan'ın bu politikasının arkasında Sovyet yönlendiriciliği olduğunu ima ediyor:

"Ecevit, Bulgaristan'ın Türklere karşı izlediği politikayı kendi başına saptayıp saptamadığını bilemediğini kaydederek, 'Ancak şunu biliyoruz ki, Sovyetler Birliği kesin tavır alırsa, Bulgaristan bu insanlık dışı tutumundan vazgeçmek zorunda kalır' dedi." (Cumhuriyet, 16 Temmuz 1986)

....

"Ecevit... 'Sovyetler Birliği isterse Bulgaristan'ı bu tutumundan caydırabilir. Yok eğer Sovyet yöneticileri 'Bulgaristan bağımsız bir ülkedir, bizim sözümüz geçmez' yollu özürler öne sürerlerse, bu özürler ciddiye alınamayacağı gibi, Bulgaristan'daki korkunç zulmün manevi sorumluluğuna ister istemez Sovyetler Birliği de katılmış olur' görüşünü savundu." (Cumhuriyet, 16 Temmuz 1986)

Önce, işine öylesi geldiği için Ecevit'in çarpıttığı mantık dikkati çekiyor. Ecevit'e göre Bulgar yönetimi, Bulgaristan Türkleri meselesinde Sovyetler Birliği'nin onayını mutlaka almıştır; Bulgaristan böyle önemli bir konuda "kendi başına" hareket edemez. Yani Ecevit'e göre Bulgaristan SSCB'nin kuklasıdır. Ama aynı Ecevit'e göre Bulgaristan bu işi kendi başına yapmışsa Sovyet yönetimi otoritesini kullanıp bu uygulamayı durdurmalıdır. SSCB-Bulgaristan ilişkilerini "merkez-uydu" ilişkisi şeklinde gösterip aşağılayan Ecevit, aynı ilişkinin kendince olumlu doğrultuda kullanılmasını tavsiye ederken yaptığı makyavelizmin hiç farkında değil gibidir. Daha da ilginci Ecevit'in bu çarpık mantığı sonunda hep "güme giden" Sovyetler Birliği oluyor: "Ya Bulgaristan bu işi kendi başına yapamaz öyleyse esas suçlu Sovyetler Birliği'dir; yok Bulgaristan, Türklerle ilgili politikasını kendi başına yürütüyorsa, o zaman buna müdahele etmediği için yine baş sorumlu SSCB'dir!.." Oysa dünya alem biliyor ve takdir ediyor ki SSCB, yüze yakın halkın birlikte, en insani ilişkiler içinde özgürce yaşadığı, ulusal meselenin mükemmel denecek ölçüde çözüme ulaştırıldığı bir ülkedir.

Dahası, Bulgaristan Türkleri konusunda Ecevit kantarın topuzunu öylesine kaçırıyor ki, değil sıradan bir sosyal demokratın, azılı antikomünistin, müseccel ve müzmin sosyalizm düşmanlarının dahi gözlerini faltaşı gibi açtıracak teşhisler ve çözüm yolları ileri sürüyor.

"Bülent Ecevit... şunları söyledi: 'Son yıllarda Bulgaristan, G. Afrika'dan daha ileri ölçüde ve zalimce bir ırkçı politika uyguluyor. G.Afrika'da insan hakları çiğneniyor. Fakat Bulgaristan'da Türklerin ve müslümanların kimlikleri yokedilmeye çalışılıyor. Bence Türkiye, Bulgaristan'ın ırkçı tutumuna karşı tüm dünyada yaygın bir kampanya açmalı ve Bulgaristan'a ekonomik ambargo uygulanmasını telkin etmelidir. Hükümet, maalesef tam tersini yapıyor. Bulgaristan'ın İzmir Fuarı'nda pavyon açması ve kendi ürünlerini sergilemesi sağlanarak, iç pazarımıza girmesi özendiriliyor. Uşak'ta da işçilerin kurduğu bir fabrikanın Bulgarlara satıldığı biliniyor. Böylece, Bulgaristan, yaptıklarına karşı adeta ödüllendiriliyor'." (Milliyet 20 Eylül 1986)

Evet, pekçok kimseye dehşetengiz gelecek ama aynen böyle. Bulgaristan'ı Güney Afrika ile kıyaslayabilmek için, bir nebze izan sahibi olmak dahi sanırız fazladır. Ve ne Türkiye'de ne de dünyada –Güney Afrika devlet başkanı Botha dahil– bu ölçüde zırvalayacak tek bir kişi çıkmamıştır, çıkamaz da. Şirazeden iyice çıkan Ecevit'in "Bulgaristan'a ambargo uygulanması" ve bunun üstelik "dünya çapında organize edilmesi" önerisi ise, herhalde Türkeş'i bile hayrete düşürecek ölçüde "dahiyane" bir buluştur.

Bütün bunlardan sonra Ecevit'in yaptıkları McCarthy'cilik mi, değil mi sorusu, sanırız bir hayli açıklığa kavuşuyor. Şayet Ecevit hâlâ daha kendisine yapılan McCarthy'cilik yakıştırmasını haksız buluyorsa, o zaman bu yaptıklarının tıp dilinde nasıl adlandırılacağını düşünmelidir. Çünkü kurulmuş gibi ve hemen aynı kelimelerle "Ayselleri", Bulgaristan'ın ırkçılıkta G.Afrika'yı bastırdığını, "ambargo"yu tekrarlamaktadır. Ve tıpta, kafayı belirli birşeylere takmak, yani *İDEFİKS*'lere sahip olmak, hiç de hayırlı sayılmayan bir sağlık bozukluğunun en belirgin semptomu sayılır.

Bu yazımızın tamamlanmasıyla, dergimizin baskıya verilmesi sırasındaki sürede konuya değgin bazı dikkat çekici olaylar meydana geldi. Önce 21 Eylül 1986 günü İzmir'in Yamanlar mahallesinde DSP'nin düzenlediği seçim toplantısında konuşan Ecevit sosyalistlere çattı:

"Sosyalist kanattaki parti kurma çalışmalarını da eleştiren Bülent Ecevit, 'Türk genci aradığını Marksizmde değil Türk solunda, yani DSP'de bulacaktır' dedi. Ecevit şöyle konuştu:

'Geçenlerde sosyalistler bir araya gelip parti kurmak istemişler. Hem de en lüks otelde. Ancak, kanunlar, yani mevzuat müsait değilmiş. Benim yaptığım konuşmalar mevzuata uygun mu? Ben hapse, Rahşan Meclis'e. Cici demokrasi mi, cici sosyalizm mi, görsünler." (Milliyet, 22 Eylül 1986)

Ecevit sosyalistlere karşı bu "eleştirel" tavrını daha sonra da sürdürdü.

"Ecevit... Ege gezisinin son gününde yaptığı konuşmada SHP'ye yönelik eleştirilere ağırlık verdi... Sosyal demokrat partiler içinde yer alan solcuların Marksist parti kurmak için mevzuatın müsait olmadığını ileri sürdüklerini hatırlatan B.Ecevit, sözlerini şöyle sürdürdü: 'Benim burada konuşmam için mevzuat çok mu müsait. Her konuşmamdan sonra savcılıkta ifade veriyorum. Benim göze aldığım riski, Rahşan Ecevit'in göze aldığı riski ve burada toplananların göze aldıkları riski göze alamıyorsanız ne haliniz varsa görün. CHP içinde olan kendi dışımızdaki solun partiye gölge düşürmemesini sağlamak için ne çektiğimi ben bilirim." (Milliyet, 24 Eylül 1986)

"Ecevit, akşamüstü DSP'nin Yenimahalle mitingine katıldı... SHP'nin her türlü sola kapısını açtığını yineleyerek kendisine SHP'yi desteklemesi yolunda yapılan çağrıları hatırlattı ve 'CHP Genel Başkanı iken Atatürk'ün partisine bu fraksiyonların gölgesinin düşmemesi için ne çektiğimi ben bilirim. Benim o partiye (SHP'ye) destek olmam mümkün değildir' şeklinde konuştu." (Milliyet, 24 Eylül 1986)

Okurlarımız, böylesi bir "halet-i ruhiye" içindeki kişinin tıbbın konusu olması gerektiğini, dolayısıyla Ecevit'i eleştirmenin "zait" olduğunu düşünebilirler. Haksız da sayılmazlar! Bu nedenle bu yazımız "elzem" olmaktan çıktı. Okunmasa da olurdu! ■

Aydın Hareketindeki Gelişmeler

AYDINLAR Dilekçesi" ile başlayan aydın kesimindeki hareketlenmenin dozu giderek yükseliyor. Bu dilekçenin hazırlanmasında ve yaygınlaştırılmasında emeği geçenlerin insiyatifinde yeni ve daha yaygın "Ekmek ve Hak" bildirgesi çalışmaları, "İnsan Hakları Derneği"nin kuruluşu, Avukatlar Dilekçesi, "sosyalist bir parti" oluşturulması girişimi ve tartışmaları bu hareketlenmenin somut örnekleri. Diktatörlüğün tecrit olma süreci daha da hız kazandıkça aydın hareketinin yeni boyutlar kazanması muhtemeldir. Aydınların hareketlenmesinin ise, faşizmin geriletilmesi sürecine katkı getirdiği, madalyonun öbür yüzüdür.

Oysa, biliyoruz 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında aydınlarımız hiç de iyi bir sınav vermemişlerdi. Sıradan demokrat olmanın, vicdani vecibelerini yerine getirmemenin sıkıntısını duyanlar bile bir hayli azınlıkta kalmışlar, buna mukabil "krizin atlatılıp yeniden demokrasiye dönülmesi"nde Cunta'ya bel bağlayanlardan, daha ertesi günü darbeye alkış tutanlara kadar pekçokları "gerçekçi" sayılmışlardı. Ve olup bitenlere daha ilk günden doğru teşhis koyup faşizme karşı yeraltı mücadelesini başlatanlara da, en hafifinden "Don Kişot"luk yakıştırılmıştı. Ne ki, demokrasiyi katleden cuntacılar ne yaptıklarını, ne yapacaklarını daha iyi biliyorlardı. Süreç ilerledikçe "demokrasiye dönüleceği" vaatlerinin riyakarlıktan başka bir şey olmadığı, tersine her geçen günün, faşizmin kurumlaşıp oturması lehine işlediği daha bir anlaşılmağa, demokrasinin mücadele edilerek kazanılmasından başka çare olmadığı gerçeği daha yaygınlaşmaya başladı. Sonuçta, sözde parlamenter bir rejime geçilmesinin sağladığı psikolojik rahatlamanın da teşvikiyle aydın hareketi "Aydınlar Dilekçesi" ile Darbe sonrasının dikkate değer ilk çıkışını yaptı.

Aydın hareketinden tutarlı bir çizgi izlemesini beklemek olası mı? Aydınlar dediğimiz zümrenin toplumsal yerine ve yapısına baktığımızda bu soruya kolayca evet denilemeyeceği anlaşılıyor. Ama bundan da aydın hareketinin "kendine özgü bir karakteri" olamayacağı anlamı çıkmaz.

Aydın hareketindeki tutarsızlıkların, aşırı uçlara kolayca salınabilen zigzagların ve gelgitlerin ikna edici bir şekilde açıklığa kavuşturulabilmesi, bu hareketin üzerinde şekillendiği "aydın" dediğimiz kimsenin ve böylelerinden oluşan "aydınlar" dediğimiz zümrenin derli toplu bir tarihi-toplumsal analizini gerektirir. Türkiye toplumunun son yüzyıl boyunca gösterdiği gelişme dinamizmi ve bu süreçte aydınların oynadığı rol göz önünde tutulduğunda, konunun önemi daha belirginleşiyor. Bu süreç boyunca hem aydının kendisinde, hem de aydınlar zümresinde meydana gelen bir bakıma yapısal denebilecek köklü değişiklikler, aydınlar konusunu bir hayli kompleks ve tartışmalı bir konuma getiriyor. Bu nedenle, yazımızın girişinde örneklediğimiz gibi, şayet aydın hareketinin toplumda küçümsenmeyecek bir yeri ve rolü varsa, aydınlarla ilgili görüşlerimizin daha bir vuzuha kavuşturulması zorunlu oluyor.

Bu yazımızın amacı aydın hareketinin derinliğine bir analizini yapmak değil. Zaten buna gazetemizin hacmi de elvermez. Ancak, özellikle son çeyrek yüzyıllık dönemde aydın hareketinin genel gelişimine kısaca gözatmanın, aydın hareketinin günümüzdeki özelliklerine ve yakın gelecekteki evrimine ışık tutacağı kanısındayız.

"Mektep medrese görmüş olmanın aydın olmaya yetmediği" ötedenberi söylenir. Doğrudur da... Çünkü "mektep medrese görmek" daha çok, varlıklıların, egemen sömürücü sınıflara mensup ailelerin harcıdır. Bunların ağırlıklı bölümü doğal olarak sınıf konumlarını korurlar ve savunurlar. Buna karşılık emekçi kökenli aileler arasında "mektep medrese" görenlerin oranı bir hayli düşüktür. Üstelik bunların azımsanmayacak bir bölümü egemen sınıflara kapılanırlar, geleceklerini bu sınıfların çıkarlarıyla özdeşleştirirler. Bütün bunlara rağmen aydın hareketi, belli bir eğitimden geçmiş, yani "mektep medrese görmüş" kişilerden oluşan bir toplumsal temel üzerinde yükselir. Kısacası aydın hareketi hem "mektep medrese görmüş" olmaktan bağımsızdır, hem de "mektep medrese görmüş" kişilere bağımlıdır. Bizim "aydın hareketi"nden kastımız ise, okur-yazar kişiler arasındaki çeşitli dünya görüşlerinin bir karmaşası değil, yine aydın zümreden kaynaklanan fakat *TOPLUMUN İLERİYE DOĞRU EVRİMİNDE BUNA PARALEL TUTUM ALAN*, bu evrime katkıda bulunan bir davranış ve eylem bütünlüğüdür.

1960'LI YILLARDA AYDIN HAREKETİ

Aydın hareketinin son çeyrek yüzyıldaki ilk çıkışı ünlü "Yön Bildirisi"dir. 10 yıl süren DP iktidarı sonrasında Türkiye geri bir kapitalist ülke olma durumunu koruyordu. Güya "batı"lı idi ama "batı"nın gelişkinlik seviyesi ile uzak yakın alakası yoktu. "Ne Mutlu Türküm Diyene!" sözlerini yürekten benimsemiş, Orta Asya'dan kalın kırmızı oklarla tüm dünyaya yayılan göç yolları haritalarının imajları hafızasına nakşolmuş. Türk aydını için bu durum büyük bir zul idi. Bunun yansıra Kurtuluş Savaşı'nın oluşturduğu bağımsızlık duygusu can-

lılığını koruyordu. Oysa DP yönetimi ülkeyi ABD'nin uydusu haline getirmişti. Ve ABD destekli kapitalist yoldan kalkınma ise 10 yıl içinde iflas noktasına gelmişti... Buna karşılık sosyalist ülkeler İkinci Dünya Savaşı sonrasında olağanüstü bir gelişme göstermişlerdi. Savaşta yakılıp yıkılmış, ekonomileri Türkiye'ninkinden hiç de iyi durumda olmayan Balkan ülkeleri, sosyalizm altında 15 yıllık sürede Türkiye'ye büyük fark yapmışlardı. Gerçi yıllar boyu estirilen soğuk savaş rüzgarları –ve bunun yanısıra işçi sınıfının siyasi hareketinin felç halinde olması– yüzünden aydınlar arasında antisovyetizm ve antikomünizm bir hayli etkindi, ama yukarda sayılan faktörler biraraya gelince, sosyalizmin bir *KALKINMA METODU* olarak Türkiye için çok daha uygun olduğu düşüncesi hızla yaygınlaşıyordu.

Aynı yıllarda Marksist klasiklerin belli başlıları dahil olmak üzere uluslararası sol literatürün bir kısım ünlü eserlerinin Türkçeye çevrilmesi, aydın hareketi üzerinde çok güçlü bir impuls etkisi yarattı. Gerçi çeviriler onca yıllık açlığı gidermenin telaşıyla üstünkörü yapılıyordu ve sistemli bir yayın politikası yoktu ama, (böylesi aksaklıkları giderecek bir merci bulunmadığı için çok doğaldı bu durum) bu kadarı dahi aydınların kafasında *YEPYENİ* ufukların açılmasına yetiyordu.

Bu ortamda aydın hareketi içinde daha sistemli davranma eğilimleri de güç kazanmaya başladı. Bunun ilk tezahürlerinden birisi Türkiye İşçi Partisi' nin yönetim kadrosuna, o zaman "toplumcu" denilen aydınların getirilmesi oldu. Bir kısım sendikacı tarafından kurulan ve daha önce toplumda hiçbir yankı uyandırmamış olan TİP'deki bu değişiklik, partinin gelişmesinde adeta bir sıçrama yarattı. Solcu aydınların önemli bir bölümü, ya Partiye üye olup canla başla çalışmaya başladılar, ya da Parti'yi desteklediler. Ancak bu olgu TİP'in, aydın hareketinin bir parçası olduğu anlamına gelmez. O dönemin TİP'i genelinde bir emekçi hareketi idi Solcu aydınların hatırı sayılır bir bölümü, Türkiye tarihinde ilk defa bu kadar yaygın bir şekilde kaderlerini işçi sınıfıyla, diğer emekçi katmanlarla birleştiriyorlardı.

Buna karşılık aydın hareketi içindeki bazıları ise Türkiye'de devrimin ancak asker-sivil ilerici kadrolar eliyle tepeden gerçekleştirilebileceği ve sosyalizmin bu kadrolar vasıtasıyla yukarıdan aşağıya kurulacağı inancındaydılar. Doğan Avcıoğlu'nun çıkardığı Yön dergisi bu eğilimin fikriyatını yaygınlaştırmaya çalışıyordu. Bunun yanısıra "tepeden devrim"in sivil kadrolarını yetiştirmek amacıyla Sosyalist Kültür Derneği kurulmuştu. Bu dernek bir anlamda TİP' in benimsemiş olduğu yığınsal-parlamenter çizginin "alternatif"i niteliğindeydi. Başlangıçta aydınlar arasında oldukça rağbet gören Sosyalist Kültür Derneği kısa denilebilecek bir sürede dağılıp gitti. Bunun başlıca nedeni TİP'in ancak 9 ilde katılabildiği 1963 mahalli seçimlerinde kazandığı nisbi başarı idi. Daha sonra, 1965 genel seçimlerine doğru ilerleyen süreçte, aydınlar arasında TİP'e duyulan ilgi ve sağlanan destek giderek arttı, TİP'nin TBMM'ne girip grup kurmasıyla doruk noktasına ulaştı.

1960'lı yılların ikinci yarısında ise, aydın hareketi içinde çok ilginç bir başka gelişmeye şahit oluyoruz: *"ÖRGÜTLENME"*'ye duyulan ilginin görülmedik bir ivme kazanması.

Sol hareket içinde Marksizmin etkinliğinin hızla yaygınlaşması (hazmedilerek benimsenmesi anlamında değil) kurtuluşun sosyalizmde olduğu inancının kitleler içinde giderek artan sayıda taraftar kazanması, egemen güçlere karşı mücadelede hayatın her alanında örgütlenmeye olan ihtiyacı da gündeme getiriyordu.

Aydınlar arasında toplumsal örgütlenme konusunda ilk teşebbüs, aydın kesimin en hassas ve en canıtez kesimini oluşturan yüksek öğrenim gençliğinden geldi. TİP'li gençlerin insiyatifiyle ve öncülüğünde TİP'in politikasına paralel bir çizgi izleyecek olan Fikir Kulüpleri Federasyonu kuruldu. Daha sonra kurulan Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) ve Teknik Elemanlar Sendikası (Teksen), bu meslek kesimlerinde hem kanunen yasak olan sendikal örgütlenmeye karşı bir tepki niteliğindeydiler, hem de örgütlenmeye duyulan ilgiyi ve ihtiyacı temsil ediyorlardı.

Yığınsal meslek örgütleri arasında en çarpıcı diyebileceğimiz gelişme ise, kanunla kurulmuş meslek kuruluşlarında gözlendi. Önceleri toplum hayatında hemen hiç önemi olmayan, yönetimlerinde genellikle kodaman bürokratların bulunduğu ve iktidarın uzantısı konumundaki meslek kuruluşları (mühendis, mimar, doktor, ezcacı, veteriner vb. odaları, barolar) eşi görülmedik bir hareketlenmeye sahne oldular. Eskiden mahdut sayıda üyenin ilgisini çeken kongrelere katılımlar yığınsal boyutlara ulaştı. Göz açıp kapayacak kadar kısa bir süre içinde meslek odalarının ve baroların hemen tamamının yönetimine solcular seçildiler. Yeni hüviyetleri ve dinamizmleriyle hızla aktifleşen meslek kuruluşları toplumda ses getiren odaklar haline gelmeye başladılar. Ülkede sol hareket güçlendiği ve yaygınlaştığı, solun önünün açık olduğu kanısı hakim olduğu ve olup bitenlerin de bunu kanıtlar göründüğü sürece aydınların da inançları kuvvetleniyor, mücadeleye fikri ve faal katkıları artıyordu.

1960'lı yılların sonuna doğru, bir zamanlar aydınların hatırı sayılır bölümünün umudu olan TİP'in dağılma sürecine girmesi, TİP içinde çok sayıda –ve

TİP'de kalanlardan kat be kat geniş bir tabanı temsil eden– siyasi çizginin çıkıp ayrı yol tutturması, aydın kesimde aktivite açısından olumsuz bir sonuca yol açmadı. Hatta bölünmeler ve dağınıklık, sol hareket içinde rüştünü ispatlamak peşinde olan hareketlerin cevvaliyet kazanmalarında adeta teşvik edici bir rol oynadı. Bu arada yer alan önemli bir olay, 15-16 Haziran 1970 büyük işçi direnişi, güvenilir bir toplumsal gücün somut olarak kendini göstermesi, aydınlar arasında olumlu etkiler yarattı.

Sol içindeki bölünmeler ve dağınıklık kaçınılmaz olarak aydın kesime de yansıdı. Ancak bu yansıma bire bir olmadı. Bir yandan ayrı ayrı sol çizgiler aydınlar arasında da kendilerine taraftar bulurlarken, daha önceleri pek rastlanmayan bir solcu aydın tipi hızla boyatmaya başladı: Siyasi çizgilerden herhangi birine angaje olmayıp "siyasetler üstü tarafsız solcu aydın".

12 MART 1971 DARBESİ VE AYDINLAR

Sol harekete büyük darbe indiren 12 Mart 1971 darbesi sonrasında aydın hareketi kötü bir sınav verdi. Onca güçlü görülen sol hareketlerin kısa sürede çökertilmeleri, lider kadroların hemen tamamının ele geçirilip bir bölümünün imha edilmesi, TİP' in kapatılması ve gerçekten kapanması, illegal mücadele alanında hemen hiç tecrübesi olmayan kadroların, illegal bir yayın çıkartacak kadar dahi yeraltı mücadelesi verecek olgunluktan yoksun olmaları, TÖS'ün, Teksen'in ve Devrimci Gençlik Federasyonu'nun kapatılmaları ve nihayet tanınmış pekçok solcu aydının tutuklanıp işkencelerden geçirilmeleri, aydın hareketini hemen tamamıyla sindirdi. Sonuçta 12 Mart dönemi boyunca aydın hareketinden diktatörlüğe ve zorbalığa karşı hemen hiç ses yükselmedi. Aydın hareketi, bir yandan güvendiği sol tepelere kar yağdığı için, ama asıl, bastıran güçlü devlet karşısında kendini aciz hissettiğinden, aydın olmanın en başta gelen mihenk taşlarından birisi sayılan "haksızlığa karşı çıkma" duygusu adeta felce uğramışcasına zorbalık karşısında hemen hiç direnmedi.

12 Mart döneminde sol hareket son çeyrek yüzyılın ilk büyük darbesine maruz kalmıştı ve çok hasar vermişti. Darbe öncesinde o kadar güçlü ve yaygın gözüken sol hareketin gerçekte köklü ve sağlam bir toplumsal yapıya sahip olmadığı ortaya çıkıyordu. 12 Mart dönemi boyunca en çok mağdur olan toplum kesimi işçi sınıfı olmuştu. Reel ücretler hızla düşerken, sendikal hakların kullanılması da fiilen ortadan kaldırılmıştı. Bunlara rağmen –üstelik kısa bir süre önce 15-16 Haziran direnişini yapan– işçilerden ciddi bir tepki yükselmiyordu. Bu olguda, bir süre gözaltına alınarak gözdağı verilen DİSK yönetiminin isteksizliğinin de payı vardı. Kısacası sol hareketin terörle ezilmesi karşısında toplumdan dişe dokunur bir tepki gelmiyor, önceleri sola destek veren, sempati duyan kitleler suskun kalıyorlardı. Somut şartların somut tahlilinden çok idealist bir mantıkla durum muhakemesi yapmaya alışkın aydınlar için bu, sol hareketin güçsüzlüğünün dışa vurumuydu. Böylece aydınlar arasında sosyal demokrasinin itibarı hızla yükselmeye başladı. 12 Mart döneminden çıkılırken Ecevit'e ve CHP'ye handiyse coşkulu denebilecek yönelişin bileşenlerinden birisini de bu olgu oluşturuyordu.

12 MART DÖNEMİ SONRASI

12 Mart dönemi sonrasında sol hareket yeniden güçlenmeye ve toplumsal yaygınlık kazanmaya başladı. Gerçi soldaki bölünmüşlük ve dağınıklık yine devam ediyordu ama işçi sınıfının siyasi örgütlenmesi alanında ciddi bilimsel girişimler de eskiden görülmedik bir yaygınlıkta gündeme geliyordu. Kaldı ki Türkiye gibi bir ülke için, ne kadar itibar kazanmış olursa olsun sosyal demokrasinin hem ideolojik planda hem de toplumsal hedefler açısından yetmeyeceği besbelliydi. Böylece sol hareket özellikle 1970'li yılların ikinci yarısında –bölünmüşlükten ve dağınıklıktan ileri gelen bütün dezavantajlarına rağmen– hem potansiyel anlamda ve asıl önemlisi toplumun siyasi şekillenmesindeki faktörlerden birisi olarak toplumda daha da yaygınlaşıp güç kazandı.

Bu dönemde işçilerin politizasyonunda da eskiye kıyasla önemli adımlar atıldı. Bir yandan DİSK'e bağlı sendikalarda ve DİSK'li işçiler arasında bilimsel sosyalist ideoloji ve politikalar hızla yaygınlaşırken, öte yandan da işçi sınıfı içinde DİSK bir cazibe merkezi olarak büyük boyutlarda işçi kitlelerini kendine çekmeye başladı.

Bunların doğal sonucu, aydın hareketinin de sola meyletmesi oldu.

Kapatılan TÖS'ün yerine kurulan TÖB-DER 200 bin öğretmeni kucaklıyordu ve kongrelerinde delegelerin ezici çoğunluğunu Marksistler ve devrimci demokratlar oluşturuyordu.

12 Mart döneminden çıkılırken ilk hareketlenen kesim gene yüksek öğrenim gençliği olmuştu. Daha sonra solcu gençlik hareketi, soldaki bölünmüşlüğün yansımasını bünyesinde taşıyarak hızla yaygınlaşacaktı.

12 Mart döneminde sağın eline geçen bir kısım meslek odası ve baro yönetimleri birbiri arkasından yeniden solcuların denetimine geçmeye başladı. Öyle ki, bir aşamadan sonra bu kuruluşların hemen tamamında sol içinde yer alan hareketlerin paralelinde yönetimler söz sahibi oldular.

Aydın kesimde örgütlenmeye olan ilgi 1960'lı yıllara kıyasla bu dönemde daha da gelişti. Türkiye Barış Derneği'nin kurulması ve giderek gördüğü toplumsal ilgi, kadın derneklerinin yaygınlaşması, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kurulması ve solcu ve ilerici yazarların tamamını bünyesinde toplaması, bu olgunun somut örnekleridir.

1970'li yıllarda aydın hareketine etkiyen çok önemli faktörlerden birisi de, yeryüzünün siyasi haritasında meydana gelen değişiklikler ve bu değişikliklerin saikleridir.

Vietnam'da ABD'nin yenilgiye uğratılması, savaş sonrasında Çin Vietnam'a hasmane bir tavır alırken Vietnam'ın, gerçek dostluğunu ve yardımlarını gördüğü kardeş sosyalist ülkeler topluluğu içinde yerini pekiştirmesi; Laos'da komünistlerin nihai zaferi, ülkede istikrarlı bir yönetimin oluşturulması ve ülkenin soyalist sistem içinde yerini alması, Portekiz'de 40 yıllık, dünyanın en koyu faşist yönetimlerinden birinin devrilmesi ve bunda proletarya enternasyonalizmine ortodoksça bağlı Portekiz Komünist Partisi'nin öncü rol oynaması; Afrika'daki Portekiz sömürgelerinin kurtulmaları; kurtuluş savaşının başını çekenlerin Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemle çok iyi ilişkiler içinde olmaları, sosyalist ülkelerden büyük yardım görmeleri; Türkiye solunda efsanevi bir kişiliğe sahip Fidel Castro'nun proletarya enternasyonalizmine verdiği değer ve bu kapsam içinde Sovyetler Birliği'nden övgüyle söz eden açıklamaları; ve nihayet detant nedeniyle Türkiye'de de resmi ideolojinin antisovyetizminde meydana gelen nispi yumuşama... Bütün bunlar, birarada, güç dengelerinden kolayca etkilenen aydın hareketinin daha olumlu bir şekilde sola meyletmesine temel teşkil eden bir kanava meydana getiriyorlardı.

Öte yandan soldaki bölünmüşlüğün ve dağınıklığın adeta kronikleşerek sürmesi, hatta bölünmelerin artması veya yeni yeni grupların türemesi, kimi gruplar arasındaki hasmane ilişkilerin keskinleşmesi, anlaşmazlıklarda silahlı çatışmalara başvurulmasının olağanlaşması, buna karşılık birlikçi politikaların kayda değer başarılar sağlayamaması, mücadelede güçlerin birleştirilmesi doğrultusundaki girişimlerin yavaş ilerlemesi ve kalıcı, işgören örgütlenmelerle sonuçlanmaması, güveneceği bir güç görmek isteyen canıtez aydınları olumsuz yönde etkiliyor ve "bağımsız" aydın kitlesi giderek kabarıyordu. Öyle ki, artık böylelerine farklı bir kategori gözüyle bakılıyordu. Hatta solcu bağımsız aydınlar sol hareket içinde, "çizgisi belli olmayan sosyalistler" tanımının inisiyallerine denk düşürülerek, bir boya firmasının reklamları nedeniyle halk arasında yaygınlaşan ÇBS rumuzu ile anılıyorlardı.

12 EYLÜL DARBESİ VE AYDINLAR

Daha sonra, biliyoruz, 12 Eylül darbesi geldi. Darbenin başlıca amaçlarından birisi sol hareketi tasfiye etmekti ve faşizm, soldaki siyasi parti ve gruplara misli görülmedik bir hışımla saldırdı. Solda yeralanların ağırlıklı bölümü bu saldırıya göğüs geremediler. Faşizm bir bölüm hareketleri tümüyle çökertirken, bir bölümünü de Türkiye sınırları dahilinde hiç bir iş göremez hale getirdi. Bu arada yeraltı mücadelesini hasar vererek de olsa başarıyla sürdürenler, faşizme karşı inatla direnenler ve antifaşist mücadelenin gereklerini fedakarca yerine getirenler —ve hâlâ dahi getirmekte olanlar— da oldu. Ancak böyleleri, solun 12 Eylül 1980 öncesinde toplumdaki toplam potansiyel gücü gözönünde tutulduğunda, nispeten dar bir taban oluşturuyorlardı. Faşizmin saldırısında en çok hasara uğrayanlar, 12 Eylül öncesinde en kalabalık görünen partiler ve hareketler olmuşlardı. Ve bunlar arasında "devrim" retoriğini en çok kullananların en çabuk çökertilmeleri, böylesi grupların, sol hareketin mücadele platformunda hemen tamamiyle safdışı kalmaları, "romantik" aydınları kolayca etkiledi.

Bunlara paralel olarak emekçi halkın, özellikle işçi sınıfının faşizm karşısındaki tavrı da, aydınlar için cesaret kırıcıydı. Onca güçlü gözüken DİSK, sendika yöneticilerinden işyeri temsilcilerine dek önde gelen işçi liderlerine yöneltilen acımasız saldırı sonucunda, kendisine bağlı sendikalarla birlikte tesirsiz hale getirilmişti. Yığınsal denebilecek boyutlara ulaşan tutuklamalar ve toplu işten çıkarmalarla yıldırılmak istenen işçiler, buna paralel olarak ücretlerin tırpanlanmasıyla hızla yoksullaştırılıyordu. Ve bütün bunlara 1 Mayıs'larda meydanları dolduran işçilerin kayda değer tepkiler göstermemesi, aydınların, işçi sınıfına, dolayısıyla sosyalizme olan —tabii, olduğu kadarıyla— güvenlerinin sarsılmasına yol açıyordu.

Dahası, aynı dönemde dünyada da işler hiç iyi gitmiyordu. Afganistan meselesini bahane ederek detanta son veren ABD, Reagan'ın başa gelmesiyle birlikte soğuk savaşı hızla tırmandırmaya başlamıştı. Yobazca batılı Türk burjuvazisi ve koyu Amerikancı Evren cuntası da bu histerik antisovyetik kampanyada en pesperdeden yerlerini almakta gecikmediler. Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler üzerine uydurulan yalanların bini bir paraya gitmeye başladı.

Üstelik 1970'li yıllarda dünyada sosyalizmin lehine görülen parlak gelişmeler de durmuş gibiydi. Bu durum aydının gözünde, "Batı"nın bastırdığı ve yeniden dengeyi sağladığı imajını yaratıyor ve varolan sosyalizm hakkında çeşitli kuşkular du-

yulmasına yolaçıyordu. Polonya'da olup bitenler ise bu kuşkuları daha da yoğunlaştırıyordu.

Daha sonra Brejnev'in ölüp yerine Andropov'un gelmesiyle birlikte Sovyetler Birliği'nde uygulamalardaki aksaklıkların ve olumsuzlukların üzerine ciddi bir şekilde gidilmesi, gelişkin sosyalist toplumun daha mükemmelleştirilmesi için başlatılan yoğun çalışmalar, aydınların, gerek Türkiye'de gerekse dünyada diğer olup bitenler nedeniyle sosyalizm hakkında zaten birhayli yol almış olan güvensizlik duygularının daha da derinleşmesine yol açtı. Aslında Sovyetler'de olup bitenlerin sosyalizme olan güveni daha da pekiştirmesi gerekirdi. Ama idealist mantığa göre şartlanmış çoğu aydın için sonuç bir bakıma tersi oldu: Ekim Devrimi'nden 60 küsür yıl sonra sosyalist bir ülkede hâlâ daha böyle problemler çıkıyorsa, yani sosyalizm bir türlü tutmuyorsa bu işte bir bit yeniği mi vardı?

Ayrıca sosyalist sistemdeki ekonomik gelişmenin de hızı kesilmiş görünüyordu. 1960'lı yıllardaki, gelişkin kapitalist ülkelerle aradaki farkın uzunca olmayan bir sürede kapanacağını vaad eden göz kamaştırıcı rakamlar, 1980'lere gelindiğinde mütevazi yüzdelere dönüşmüşlerdi. Sosyalizmi bir kalkınma metodu olarak gören pekçok aydın için bu olgu hiç de umut verici değildi.

Bütün bunlara Cunta'nın hışmı yüzünden yurtdışına çıkan veya faşizmi fırsat bilip özlemini çektiği "Batı"ya kapağı atan bazılarının da yeni "tecrübeleri" eklendi. "Batı"nın tüketim toplumu böylelerinin pek çoğunun gözlerini kamaştırdı. Buna ilaveten İskandinav ülkeleri başta olmak üzere, gelişkin kapitalist ülkelerin önemli bir bölümünde işçilerin, çalışan insanların kazanmış oldukları sosyal haklar, bu gibilerin kapitalizm hakkındaki eski düşüncelerini kökten revize etmelerine yol açtı. Üstelik "Batı"daki bu gelişmenin başını çekenler, genellikle sosyal demokratlar ve onların güdümündeki işçi sendikalarıydı. Böylece yurtdışına giden bir kısım solcu aydın tarafından, Marx'ın öngörülerinin 20. yüzyıl için geçerli olmadığı, sosyal demokrasinin, işçilere getirdikleri bakımından sosyalist ülkelerden çok daha başarılı olduğu ve sosyalizme sosyal demokrasi yolundan varılabileceği "keşfedildi"!

Bütün bunlar –kuşkusuz ikinci dereceden başka faktörle birlikte– aydın hareketini 12 Eylül darbesinden bu yana son derece olumsuz yönde etkileyen faktörler oldular. Kendine güveni zaten pek olmayan, Türkiye'de ve dünyada olup bitenler sonucu inançları epey sarsılmış Türkiyeli aydın, toplumda sırtını dayayabileceği bir güç de göremeyince, uzun süre faşizmin zorbalığına adeta tevekkülle katlandı.

Aydın hareketinin gidişatını Türkiye'de ve dünyada olup biten toplumsal olaylar belirliyorsa, aydınlar toplumsal güçten ve güç dengelerinden böylesine etkileniyorlarsa, onların davranışlarında kendilerinin payı hiç mi yok? Yani aydın zümre tümüyle edilgen mi?

Aydın problematiğini derinliğine analiz etmediğimiz için bu soruların cevaplarına girmiyoruz. Elbette aydınlar da toplumda olup bitenlere katkıda bulunuyorlar. Bizim burada göstermek istediğimiz Türkiye aydın hareketinin yalpalamaları. Bu yalpalamalarda Türkiyeli aydının kişiliğinin de önemli payı olduğu besbelli. Bin yıla yaklaşan doğu despotizminin ezdiği ve posasını çıkardığı insan nesillerinden biriken geçmişin mirasının, hangi şart altında olursa olsun doğru bildiğini söylemekten ve yapmaktan geri durmayan gerçek aydın kişiliğinin oluşmasında, pekçokları için hatırı sayılır bir engel teşkil ettiği söylenebilir. Ama böyle de olsa aydınların ezici bölümünün, 12 Eylül 1980 sonrasında katlandıkları durumun kendileri için bir zul olup olmadığını dahi sorgulamamaları, Türkiye aydın hareketi için bir talihsizliktir. Hele 12 Eylül 1980'e tekadüm eden günlerde, faşist katiller tarafından öldürülmek korkusuyla yurtdışına giden –bu kadarı "insana özgü"dür ve mazur görülebilir– Yaşar Kemal gibilerinin (1960'larda TİP yöneticisi, hizipleşmelerde Aybar'ın safında) 12 Eylül darbesini televizyonda duyar duymaz "Oh be, kurtulduk!" diyerek hemen Türkiye'ye kapağı atmaları ve Evren Cuntası'na bir anlamda selam çakmaları, aydınlar adına yüz kızartıcıdır.

1980'Lİ YILLARIN ORTASINDA "YENİ" ARANIŞLAR

Aydın zümrede 12 Eylül 1980'i izleyen süreçte sola ve sosyalizme olan güvenin ve inancın sarsılması, Marksizm-Leninizmden gözle görülür uzaklaşma, Lenin'i inkara, Marx'ı sorgulamaya varan yönelimler, aydınlar arasında Türkiye'nin geleceği üzerine aranışlarda, ideolojide ve pratikte ister istemez sol dışı bazı eğilimlerin yaygınlık kazanması sonucunu doğuracaktı. Nitekim öyle oldu: Solun yerini sosyal demokrasi aldı. Cunta'nın, partilerin kurulmasına izin vermesiyle birlikte gündeme gelen sosyal demokrat partileşme istisnasız herkes tarafından "solun örgütlenmesi" olarak takdim edildi. Oysa Türkiye'de estirilen onca teröre rağmen faşizme karşı mücadeleden yılmamış bir kısım gerçek solcuların varlıklarını sürdürdükleri ve bu konuda kararlı oldukları, süregiden tevkifatlardan, mahkemelerden ve yapılan savunmalardan açıkça görülüyor ve biliniyordu. Ama aydınımız bu yapılanları bir ölçüde takdir etse bile, çoğu zaman bunlara "donkişotluk" diye bakıyor, mücadelenin böylesini en hafi-

finden "kendini harcamak" olarak görüyor, bu tür mücadele ile sonuç alınacağına ise hiç mi hiç inanmıyordu. Yani aydın için güvenebileceği, sırtını dayadığında kendini sağlama alacağı bir sol yoktu. Öyleyse sol da solculuk da sosyal demokrasiyle sınırlı kalmalıydı. Üstelik sosyal demokrasiye izin verildiği için solculuğun bu kadarı kazasız belasız yürütülebilirdi.

Daha "pragmatik" olmayı deneyenler de çıktı. Sosyal demokrasinin oy tabanı sınırlıydı. Uzunca bir süre Türkiye'de sosyal demokratların başa gelmeleri olası değildi. Oysa Türkiye' nin demokrasiye ihtiyacı vardı. Üstelik faşizmin gadrine uğramış bir kısım burjuvalar, muhafazakâr politikacılar vardı. 12 Eylül dönemi neden böylelerini liberal bir demokrat çizgiye getirmiş olmasındı? Ayrıca burjuvazi ekonomide liberalizmin şampiyonluğunu yaptığına göre burjuvalara düşen de liberal demokrat olmak değil miydi? Türkiye'de "Batı" tipi bir demokrasi isteniyorsa, bunun gerçekleşmesinde liberal burjuvaların tayin edici katkısı neden olmasındı?

Hayatın kendisi aydın zümredeki bu iki eğilimin de uzun süre varlıklarını sürdürmelerine izin vermedi. Liberal burjuva tipinin bir halüsinasyon olduğu, bizzat liberal olduklarına vehmedilen kimselerin terslemeleriyle, kısa sürede açığa çıktı. Sosyal demokratların ise, en radikal tutum ve vaadlere uzandığı zaman dahi Türkiye gibi bir toplumun ihtiyaç duyduğu solun fersah fersah gerisinde kaldığı anlaşıldı. İşte aydın zümredeki hareketlenmenin en son vardığı "sosyalist parti" tartışmalarında, bu gelişmelerin tayin edici rolü oldu.

"Sosyalist parti" tartışmaları aydın hareketinin bütünüyle, böylesi bir partiyi desteklediği anlamına gelmiyor. Hiç olmazsa şimdilik bu böyle. "Sosyalist parti"nin sosyal demokrasinin iktidara yürüyen gidişine engel olabileceği kuşkusu aydın kesimde bir hayli yaygın. Böyle bir partinin kuruluşunu onaylayanlar arasında dahi ilk genel seçimlere katılmayıp SHP'nin desteklenmesini yerinde bulanlar ağır basıyor.

"Sosyalist parti" tartışmalarına katılanların sol içinde bir hayli geniş bir yelpazeyi temsil etmesi de aydın hareketindeki 12 Eylül sonrasındaki gelişmenin sonucu. 12 Eylül öncesinde aynı masada oturulması dahi zul addedildiği için tüm solcular tarafından tecrit edilmiş, adeta vebalı sayılan Aydınlıkçılar tartışmalarda taraf olabiliyorlar, hatta proletarya enternasyonalizmine saygıda kusur etmemiş kimileri bunlara "arkadaşım..." diye hitap edebiliyor. Gene 12 Eylül öncesinde bir işbirliği içinde olup olunmaması kimseyi ilgilendirmeyen, yani bir kantite –ve dahi kalite– olarak hesaba dahi alınmayan Aybarcılar –ki Aybar tüm solcuların nazarında siyasi bir fosildi– aydın kesimde hiç de ummadıkları bir rağbet görüyorlar. Bütün bunların temelinde yatanları, yine 12 Eylül sonrasında hem Türkiye'de hem de dünyada olup bitenlerde bulmak mümkündür.

Gene de bunlar, aydın hareketinde sosyal demokrasiden başlayıp bilimsel sosyalizme yakınlaşmaya doğru gelişme trendi izleyen süreçte ara konaklar olarak görülebilir. Gerçekten Türkiye, aydınlar için daha nefes alınabilir konumlara doğru ilerledikçe aydın hareketinin sola olan ilgisi de olumlu bir çizgi izlemektedir ve bir "kopukluk" olmadığı takdirde –ki böyle bir şeyin maddi toplumsal zemini yoktur– önümüzdeki dönemde de bu olumluluğun sürmesi daha muhtemeldir. Çünkü son 6 yılın da bir hayli biriktirdiği tarafsız solcu aydınlar, (bunların sayısının kabarmasında faşizmin gerektirdiği mücadele şartlarını gözü yemeyip mensup oldukları siyasetlerden "bağımsızlaşanlar"ın da payı vardır) Aybar'ın temsil ettiği, sosyalist ekonomiyi hedef gösteren bir tür sosyal demokrasinin, hele hele Perinçek'te cisimleşen Sovyetler Birliği'ne düşman bir "sosyalizm" anlayışının, tatmin edici olmamak bir kenara, onca zamandır özlenen, bütün solcuları çatısı altında birleştirecek ve böylece *GÜVENİLEBİLİR* bir toplumsal *GÜCE* sahip olacak bir partiye ayak bağı olduklarını kavrayacaklardır.

Böyle de olsa bu, aydın hareketinin hastalıklarından kurtulduğu ve doğru yola kesinlikle angaje olduğu anlamına gelmez. Zaten böyle bir aydın hareketi dünyanın hiçbir yerinde de yoktur. Doğru yola kesinlikle angaje olabilecek aydınlar, çağımızda ancak ve ancak Marksist-Leninist aydınlardır. Ki onlar da kaderlerini proletarya ile birleştirdikleri için aydın zümreden sayılmazlar.

Aydın hareketi her zaman yalpalamalar yapacaktır. Önemli olan bu yalpalamaların asgaride kalması, aydın hareketinin, toplumun ileriye doğru evrimine azami katkıda bulunmasıdır. Bunda bizlere de, işçi sınıfı devrimcilerine de sorumluluk düştüğü açıktır. Bizler ne ölçüde işçi tabanında, emekçi kitlelerde yaygınlaşıp güçlenirsek, onları ne ölçüde mobilize edebilirsek, aydın hareketi de sosyalizm doğrultusunda o ölçüde verimli rol oynayacaktır. ■

SEÇİMLER VE "İŞ, EKMEK, HÜRRİYET!"

(3. sayfadan devam)

günümüz şartlarında yığınların demokrasi mücadelesine katılmaları açısından azımsanmayacak öneme sahiptirler. Bu nedenle bu seçimden çıkartılan derslerle daha sonraki seçimlerin mutlaka *AZAMİ* ölçüde, özellikle emekçi halkın kendi gerçek *ALTERNATİFİNİ* de bulacağı çalışmalaria değerlendirilmeleri şarttır. ■

Herkesin Güvenliği ve Gerçek Yumuşama İçin

SBKP MK Genel Sekreteri Mikhail Gorbaçov, Çekoslovakya'da yayınlanan *Rude Pravo* gazetesinin sorularına verdiği ve 9 Eylül günü yayınlanan cevaplarında, içinde yaşadığımız nükleer silahlanma çağının, tüm insanlığın güvenliği açısından ortak ve somut eylemler gerektirdiğini vurguluyordu. Gorbaçov'un uluslararası ilişkilerde bir yandan nükleer silahlanmayı tırmandırırken, diğer yandan sun'i bir iyimserlik havası yaratmanın sorumlulukla bağdaşmayacağını vurgulayan sözlerinin isabeti –bu görüşmenin hemen ardından ABD başkanı Ronald Reagan'ın BM Genel Kurul toplantısında yaptığı saldırgan konuşma göz önünde tutulursa– bir kere daha görülüyor.

Aşağıda Gorbaçov'un *Rude Pravo*'ya verdiği cevaplardan bir derlemeyi sunuyoruz:

Batı'daki siyasi liderler ve kitle haberleşme araçlarının, Sovyetler Birliği'nin nükleer denemeler üzerinde 1,5 yıldır tek yanlı olarak uygulamakta olduğu moratoryum gerçeği karşısında büyük sıkıntı duyduklarına işaret eden Gorbaçov, "ABD'nin politikası daha fazla kaygı yaratmaya başlamıştır: militarist çizginin şaşkınlık yaratan görüntüleri, bir çok insanın gözlerini açmıştır. Bir felaketin gerçekten patlak verebileceği düşüncesi, artık kimse tarafından gizlenmemekte ve bir tehlike işareti olarak görülmektedir.

Kazanma çabasında olduğumuz bir propaganda savaşı içinde değiliz. Biz böylesi bir "yarış" ta yer almak bile istemiyoruz. Hedefimiz, gerçek silahsızlanmaya doğru, gerçek bir adımın atılmasıdır. ABD yönetimine bu adımı atması için içtenlikle çağrıda bulunuyoruz. Biz, herkesin güvenliği ve gerçek bir yumuşama için, nükleer tehlikeyi geriletmek amacıyla, görüşmelerde ilerleme kaydedilmesini istiyoruz.

ABD'de kimi zaman, propagandayla dış politikanın yer değiştirmesi eğiliminin olduğu izleniyor. Biz bu tavrı reddediyoruz ve tartıştığımız konuların, hafife alınmayacak denli ciddi konular olduğuna inanıyoruz. Uzun vadede, ABD'nin bizi anlayacağını ve çağımıza uygun bir cevap verileceğini ümit etmek istiyoruz. Amerikan halkının mantığına, gerçekçiliğine ve ayrıca kendi kendini koruma temel duygusuna inanmak istiyorum" dedi.

Mikhail Gorbaçov cevaplarını şöyle sürdürdü: "Silahlanma yarışı ile SSCB ve dünya sosyalizminin ekonomik yönden çökertilmek istendiğini açıkça görüyoruz ve bu iğrenç planları boşa çıkartmak için her şeyi yapacağız. Diplomatik, askeri, politik ve -evet- propaganda da dahil, aynı anda pekçok alanda etkin olacağız, ama en başta ekonomi alanında. Ekonomimizi daha etkin hale getireceğiz, gelişme hızını artıracağız ve iş yöneticiliğini akıcı bir hale getireceğiz.

Bununla ilgili olarak, Sovyet halkının ve bütün sosyalist topluluk ülkelerinin yüksek niteliğe sahip emeği, barış davasına ek bir katkı olmaktadır. Biz duraksadıkça, sosyalizmin düşmanlarının baskısı artmaktadır. Ama biz güçlendikçe ekonomik, sosyal ve politik olarak daha güçlü oldukça, kapitalist dünyanın bizimle olan normal ilişkileri de artacak ve tarihin tekerleğini geri döndürme hayalleri yok edilecektir."

"Nükleer denemelere son verme ve nükleer silahları azaltma konularına karşı çıkma çabaları vicdansızlıktır. Bu çabalar, iki gücün nükleer silahlarda köklü bir indirime gitmede "anlaşmak üzere" olduğu hayalini beslemektedir. Ama bu doğru değildir. Cenevre toplantısından bu yana, SSCB'nin bütün uğraşmalarına rağmen, silah indirimi anlaşmasına doğru bir santim bile bir yaklaşma olmamıştır.

Uzmanlar, var olan nükleer silahların güvenilirliğini ölçmek için, nükleer denemelerin gerekli olmadığını çok inandırıcı biçimde kanıtlamaktadır. Nükleer denemeleri gerektirmeyen diğer yöntemler, güvenilirliği denemek için daha etkin, çok daha az maliyetle ve fazlasıyla emniyetli biçimde kullanılabilir.

ABD'nin kendi nükleer cephanelerinin sağlamlığı hakkında kuşkusu varsa, o halde, denemelere son verecek bir anlaşma taslağı üzerinde anlaşsın, böylece uzmanlarımız, patlama yapmadan, nükleer silahları nasıl deneyeceklerine ilişkin "sırları" onlarla paylaşırlar."

ABD'nin yaptığı nükleer silah denemelerinin amacının, yeni tip silahlar geliştirmek olduğuna dikkat çeken Mikhail Gorbaçov, sözlerini şöyle sürdürdü: "Biz, uluslararası güvenliğin ana sorunlarından yalnızca bir ya da ikisinin çözümüne yol açsa dahi, bir Sovyet-Amerikan zirve toplantısının yapılmasından yanayız. "Ya hep, ya hiç" yaklaşımı bize yabancıdır. Ama "hiçbir şey" elde etmek için bir toplantı yapmanın da anlamı yoktur." ■

TASS ajansı SBKP Genel Sekreteri Mikhail Gorbaçov ile ABD Başkanı Ronald Reagan'ın 11-12 Ekim tarihlerinde İzlanda'nın başşehri Reykjavik'de biraraya geleceklerini bildirdi. Ajans haberlerine göre Mikhail Gorbaçov tarafından yapılan buluşma teklifi Reagan tarafından kabul edildi. İzlanda başşehrinde yapılacak bu buluşma, 1985 Kasım'ında Cenevre'de Mikhail Gorbaçov'un ABD ziyaretiyle ilgili varılan anlaşmanın ön hazırlığı çerçevesinde gerçekleşecek.

Seçimlerden Sonra Fransa

Fransa'da 16 Mart'ta yapılan parlamento seçimlerinden sonra işbaşına gelen muhafazakâr hükümet, Mitterrand'ın Nisan 1981'de başkan seçilmesinden bir süre sonra kamulaştırılan işletmelerin yeniden özel sermayeye devredilmesi işlemlerine hız verdi. Geçtiğimiz günlerde ülkede kamuya ait toplam 65 dev endüstri kompleksi, banka ve sigorta şirketinin önümüzdeki beş yıl içerisinde özel sermayeye devredileceği açıklandı. Satış listesinde ülkenin en büyük sanayi kompleksi olan ve 350 kadar firmayı denetiminde bulunduran ELF-Aquitaine petrokimya grubu, genel elektrik şirketi ve aralarında 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana kamu mülkü olan Societe Generale, Credit Lyonnais ve Banque Nationale Populaire'in bulunduğu 36 banka ve finans grubu da bulunuyor. Özel sermayeye devredilecek bankaların kapasitesi, bu alanın %80'ini, sigorta şirketleri ise %30'unu oluşturuyor. Devredilecek işletmeler istihdam edilmiş toplam işgücünün %15'ini, ülkenin ihraç ürünlerinin ise %25'inin üretimini içine alıyor. Ayrıca toplam yatırımların %35'ini de içeriyor.

1981-86'da iktidarda olan Fransız Sosyalist Partisi kamulaştırma işlemlerinde kârlılığı öne çıkarıyor ve düzenlemelerde bunu esas alıyordu. Sonuç ise yatırımların, iç ve dış pazar için üretimin düşmesini, buna karşılık yatırımın ülke dışına kaymasını ve spekülatif faaliyetleri getirdi. Örneğin ELF-Aquitaine petrokimya grubu, kamu sektörünün diğer işletmeleri gibi, maksimum kârlılık üzerinde yoğunlaşmıştı ve bu, 1983-85 arasında 3000 işçinin işini kaybetmesine, yatırımın düşmesine ve ücretlerde yılda bir aylık tutarına kadar varan düşmelere yolaçtı. Şimdi ise tüm grubun özel sermayeye devri sözkonusudur. 1982'de Fransız Komünist Partisi'nin ve Genel-İş Konfederasyonu'nun (CGT) yoğun biçimde vurguladığı gibi, kamulaştırmalar, üretimin modernizasyonuna, yeni iş alanlarının açılmasına, işsizlik probleminin çözümüne önemli ölçüde katkıda bulunabilirdi. Ne ki, sosyal demokrasinin malum istikrarsızlığı sonucunda, tüm ekonomiyle birlikte bu işletmeler de tekellerin güdümünde bir politikaya ayak uydurmaya zorlandılar. Şimdi Chirac hükümetinin özel sermayeye devir politikasına karşı çıkan parlamentodaki Sosyalist temsilciler, daha 1983'ten başlayarak kendi iktidarlarının kamulaştırmayı terketmeye başladığını pek hatırlamaz görünüyorlar.

Kamu işletmelerinin özel sermayeye devri sırasında ödenecek miktarın 200-300 milyar franka ulaşacağı tahmin ediliyor. Ancak bu paranın üretimin finansmanı, yeni iş alanları yaratılması, ya da yeni yatırımlar, bilimsel teknolojik araştırma çalışmaları için harcanması beklenmiyor. Aksine daha şimdiden "kâr getirmeyen" tüm işletmelerin kapatılacağı, böylece istihdam edilmiş olan her dört kişiden birinin işini kaybedeceği açıkça belirtiliyor. Öte yandan ABD ve F.Alman kökenliler başta olmak üzere çokuluslu tekellerin Fransa'daki gelişmeleri büyük ilgiyle izledikleri açık. Chirac hükümeti kamuya ait ne varsa satış listesine koyarken, bu süreçte ülke ekonomisinin yabancı sermaye karşısında hemen tümüyle korumasız kalmasına da gözyumuyor. Liberation gazetesine göre, ülkenin sanayi ürününün %25'i, ihraç ürünlerininse %27,8'i daha şimdiden çokuluslu tekellere ait Fransız fabrikalarında üretiliyor. Öte yandan bu süreçte beliren bir başka tehlike, muhafazakâr hükümetin rekabet konusunda ümitlerini F.Almanya ve ABD'dekinden daha düşük ücretlere dayandırması ile ortaya çıkıyor. Bunun anlamı, iç pazarın alabildiğine kısılması, ücretlerin olabildiğince düşük tutulması, sendikal hakların azami saldırıya uğramasıdır. FKP ve CGT, kamu işletmelerinin devrinin özel sermayenin sınırsız tahakkümüne yolaçacağı uyarısıyla eylemlerini sürdürüyorlar.

Chirac hükümetinin seçim sisteminin değiştirilmesi yolundaki kararı ise seçim sonrası Fransa'da büyük tepkiler yaratan bir diğer gelişme oldu. Muhafazakâr iktidarın çoğunluk sistemine dönüşü amaçlayan bu son girişimi, Fransa'da Beşinci Cumhuriyet tarihinde görülen en büyük siyasi düzenbazlık olarak niteleniyor. Seçim sistemi değişikliğiyle Fransa'nın siyasi haritası yeniden çizilmek isteniyor. Buna göre, şimdiki durumda Komünistlerin sürekli olarak seçmen çoğunluğuna sahip olduğu seçim bölgeleri parçalanarak, büyük sermaye partilerinin ya da hiç değilse Sosyalist Parti'nin kazandığı ya da kazanması muhtemel bölgelere eklenecek. Hükümetin faşist eğilimli Milliyetçi Cephe'den (FN), Fransız Sosyalist Partisi'ne hepsinin suç ortaklığıyla ve Fransız Komünist Partisi ve onun parlamentodaki temsilcilerinden gizleyerek kotardığı yeni seçim bölgeleri planı, gelecek parlamento seçimlerinde Komünistlerin grup kuramaz duruma düşmelerini getirebilecek. Bilindiği gibi daha önce de uygulanan tek adaylı çoğunluk sistemi özellikle komünistleri parlamentoya sokmamak için getirilmişti ve son seçimlerde nispi temsil sistemi yerine, Chirac hükümetinin şimdi yeniden uygulamaya koymak istediği çoğunluk sistemi uygulansaydı, FKP parlamentoya 35 yerine yalnızca 9 temsilci sokabilecekti. ■

Çin KP 65 Yaşında

Polonya Birleşik İşçi Partisi Genel Sekreteri Jaruzelski bu yazının yayına verildiği günlerde Çin Halk Cumhuriyeti'ni ziyaret ediyor. Daha sonra Almanya Sosyalist Birlik Partisi Genel Sekreteri Erich Honecker'in de benzeri bir ziyaret yapacağı haberi var. Bu ziyaretler sosyalist ülkelerle Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerde önemli gelişmeler olarak yorumlanıyor. Bu noktayı gözönünde tutarak, SBKP merkez organı Pravda'da çıkan, Çin Komünist Partisi ile ilgili bir yazının çevirisini yayınlıyoruz.

Yedi Marksist hücreden 13 temsilci 1 Temmuz 1921'de Şanghay'da gizlice biraraya geldiler. Bu, Çin Komünist Partisi'nin, yeni tipte bir proletarya partisinin, Marksist-Leninist partinin kuruluşunu ilan eden ilk kongresiydi. Kongre, Çin halkının ve devriminin tarihinde yeni bir sayfayı açıyordu.

Çin Komünist Partisi'nin doğuşu, kapitalist sistemde büyük bir gedik açan, onun sömürge ve bağımlı ülkeler üzerindeki egemenliğini sarsan, Doğu'nun ezilen halklarını uyandıran ve onların kurtuluş mücadelelerinde yeni bir çağ açan Rusya'daki Ekim Devrimi'ne kopmaz bağlarla bağlıdır.

Kuruluşundan bu yana geçen 65 yılda, Çin Komünist Partisi küçük Marksist okuma gruplarından, Çin halkının öncü gücü olmaya ulaştı. Şimdi 42 milyondan fazla üyesi bulunmaktadır. ÇKP'nin öncülüğünde, Çin halkı devrimi zafere ulaştırmış ve sosyalizmin temellerini kurma planının üstesinden gelmiştir.

Çin Komünistlerinin katettiği yol ne pürüzsüz, ne de kolaydı. Politikada yanlışlar ve çeşitli subjektivist sapmalar gösterdiler. Bu durum, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana ÇKP tarihindeki bazı sorunlar ilgili kararda hiç de muğlak olmayan bir biçimde kabul edilmişti. Sözkonusu karar ÇKP Merkez Komitesi'nin1981'deki bir plenumunda kabul edildi...

Çin devriminin tarihi, ÇKP'nin 65 yıl boyunca katettiği yol, Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki iyi komşuluk ilişkilerinin önemini göstermektedir.

Yakın yıllarda, Sovyetler Birliği ve Sosyalist Çin arasındaki ilişkilerde belirgin ilerlemeler kaydedildi. Ticaret arttı, ekonomik işbirliği alanı genişledi, spor, bilim ve teknoloji dallarında ve kitle örgütleri arasında temaslar gelişiyor. Özellikle bir dizi uluslararası konuda yaklaşım farklılıkları hâlâ var olmakla birlikte eşit ve ilkeli bir temele dayanan üçüncü ülkelerin zararına olmayan ortak çalışma ve işbirliği için pekçok fırsat ortaya çıkmıştır. SBKP'nin 27. Kongresi'nde kaydedildiği üzere "SSCB ve Çin arasındaki işbirliği imkanları muazzamdır. Bu önemlidir, çünkü böyle bir işbirliği her iki ülkenin de çıkarlarına uygundur; çünkü halklarımız açısından en önemli değerler —sosyalizm ve barış— bölünmezdir".

Dış politikada, Çin Halk Cumhuriyeti barış hattı izlemekte ve tüm devletlerle barış içinde yanyana varolma ilkeleri temelinde dostça ilişkiler ve işbirliğinin geliştirilmesini savunmaktadır. Çin, nükleer silahları ilk kullanan taraf olmama kararını almıştır. ÇHC, Pekin'de en üst düzeyde birden fazla tekrarlandığı üzere, hem nükleer, hem konvansiyonel silahların azaltılmasından ve tam bir silahsızlanmanın sağlanmasından yanadır ve silahlanma yarışının körüklenmesine ve uzaya yayılmasına karşıdır. Çin, emperyalizm ve gericilik güçlerinin Orta Doğu, Afrika ve Orta Amerika'daki tezgahlarını ve askeri provokasyonlarını kınamaktadır.

Çin Komünist Partisi şu sırada çetin bir dönemden geçmektedir. "On yıllık kültür devrimi kaosu"nun (1966-1976) sonuçlarının, partide ve ülkede üstesinden gelebilmek üzere zahmetli ve kompleks bir çalışma yürütülmektedir. Yedinci beş yıllık planda (1986-1990) çizilen ekonomik gelişme ve halkın refahının geliştirilmesiyle ilgili önemli görevler yerine getirilmektedir...

Çin Komünist Partisi'nin 13. Kongresi önümüzdeki yıl toplanacak. O zamana dek, ÇKP 12. Merkez Komitesi'nin 1983'teki ikinci plenumunda alınan kararla başlatılan "Parti'nin ıslahı" tamamlanmış olacak. Bu kampanya sırasında, partinin acil görevleri ve ideolojik çalışma, kadro sorunları ve ÇKP'nin hattı ve stratejisini açığa kavuşturma sorunları çözümleniyor.

"Islah" sırasında ÇKP'nin militanlığı ve itibarı yükseltilecek, Komünist adına halel getiren kişilerden arınacak ve yerel düzeyde birlik ve Merkez Komite hattının tüm olararak desteklenmesi sağlanacak.

Bugün Çin Komünist Partisi'nin 65. yıldönümünde, Sovyet Komünistleri ve tüm Sovyet halkı Çin halkına sosyalizmi kurmada içten başarı dilemektedir. Sovyet-Çin ilişkilerindeki güçlüklerin giderilmesi, Sovyet ve Çin halkları arasında geleneksel dostluğun pekişmesi ve SSCB ile ÇHC arasındaki ilişkilerin iyi komşuluk ve işbirliği temelinde yenilenmesi için tüm koşullar mevcuttur. Bu, ülkelerimiz halklarının, barış ve sosyalizm davasının, uluslararası havayı iyileştirme ve barış için mücadele görevinin istek ve çıkarlarına uygundur. ■

(B.Filippin imzasıyla Pravda'nın 1 Temmuz 1986 sayısında yayınlanan yazıdan).

Bağlantısızlar'ın Harare Zirvesi

Bağlantısızlar hareketine üye ülkelerin temsilcilerini biraraya getiren ve hareketin kuruluşunun 25. yıldönümüne rastlayan 8. Zirve Konferansı 1-7 Eylül tarihlerinde Zimbabwe'nin başkenti Harare'de yapıldı. Toplantıda, tüm ekonomik ve sosyo-politik farklılıklara rağmen hareket üyesi ülkelerin antiemperyalist mücadele kararlılığı, gerek konferansın siyasi deklarasyonunda, gerekse ekonomik kararlarında kendisini bir kere daha gösterdi.

Üç yıl önce Bağlantısızlar'ın Yeni Delhi zirve konferansından sonra ABD Dışişleri Bakanlığı bir bildiriyle Hareketi "tek taraflı" olmakla suçlamıştı! Zira ABD'ye göre, Y. Delhi konferansının siyasi deklarasyonunda, uluslararası planda ABD'nin hareketleri onbir kez kınanırken, Sovyetler Birliği hiç kınanmamıştı. Harare Zirvesinde yayınlanan deklarasyon ise ABD yönetimini bu kez onbir değil 25 kereden fazla kınarken, Sovyetler Birliği yine kınanmıyor! Bu olgu, kuşkusuz, Yeni Delhi'den Harare'ye kadar geçen sürede Reagan yönetiminin özellikle bağlantısız ülkelere karşı yöneltliği saldırılarla açıklanabilir. Örneğin Grenada'nın bağımsızlık ve egemenlik haklarının hiçe sayılarak işgali, Libya'ya yönelik saldırılar ve bombardıman, Nikaragua halkına karşı contra'ların 100 milyon dolarlık destekle beslenmesi bu saldırıların hemen akla gelenleri arasındadır. ABD yönetimi Bağlantısızlar Hareketi'ne diş geçiremeyeceğini gördüğü için bu kez Harare Zirvesi çalışmalarını daha başından itibaren "ABD dış politikasına karşı asılsız ve keyfi ithamlar nakaratı" olarak niteledi ve emperyalist basın-yayın tekelleri Konferans haberlerini boykot ettiler.

Öte yandan, 1981'de İndira Gandhi'nin belirttiği üzere, önemli olanın Bağlantısızlar'ın kaç kere Sovyetler Birliği ile aynı tarafta yer alanları değil, Sovyetler Birliği'nin Asya ve Afrika halklarının mücadelesine gösterdiği destek olduğu yolundaki sözleri, Harare Zirvesi'nde sık sık yankılandı. Ve emperyalizmin Hareket üyesi ülkeler arasında ekmeye çalıştığı, Bağlantısızlar'ın dünyanın iki önde gelen gücü karşısında "eşit mesafeli" olmaları safsatası bir kere daha boşa çıkarıldı.

Harare Zirvesi'nin vardığı başlıca sonuç ve kararlar şöyle özetlenebilir:

● Konferansta kabul edilen siyasi deklarasyonda, dünya barışının nükleer caydırıcılık politikasıyla, nükleer silahların daha da geliştirilmesiyle korunabileceğini düşünmenin son derece tehlikeli bir aldatmaca olduğu belirtildi. Yaşadığımız koşullarda, kalıcı bir barışın sağlanmasının yegane yolunun, hangi türde olursa olsun tüm kitle tahrip silahlarının bir an önce yok edilmesi ve silahlanma yarışının uzaya tırmandırılmasının önlenmesinden geçtiği vurgulandı.

● Nükleer denemelerin yasaklanmasının nükleer silahsızlanma yolunda ilk adım olduğu belirtilen konferansta, tek yanlı Sovyet moratoryumu takdirle karşılanırken, ABD başta olmak üzere diğer nükleer güçlerden, Sovyet örneğini izlemeleri istendi.

● Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik durumunun her yıl daha da kötüleşmesinde emperyalizmin kışkırttığı silahlanma yarışının büyük paya sahip olduğu kaydedildi. Gelişmekte olan ülkelerin eğitime harcadıkları miktarın altı, sağlık harcamalarının iki katını aşan miktarı silahlanma yarışına sarfettikleri vurgulanırken, satın alınan top, tüfek ve savaş uçaklarına karşılık Asya, Afrika ve Latin Amerika'da günde 40 bin çocuğun açlık ve hastalıktan öldüğü açıklandı.

● Afrika kıtasının güneyindeki durumla ilgili olarak özel bir deklarasyon yayınlayan Konferans, ırkçı Güney Afrika rejimine karşı yaptırım uygulanmasına derhal başlanmasını istedi ve ABD'nin ırkçı rejime gösterdiği destek protesto edildi. Zirvede Güney Afrika ve Namibya halkının ve G.Afrika'yla sınırı olan ülkelerin ırkçı rejime karşı mücadelesini desteklemek üzere bir fon oluşturulması kararlaştırıldı.

● Konferans Nikaragua'yla dayanışma çağrısında bulunarak bu ülkenin ulusal bağımsızlığının korunması için her türlü yardımın yapılmasını istedi. Yine siyasi deklarasyonda, aralarında ABD'nin büyük bir üssünün bulunduğu Diego Garcia adasının da yer aldığı Chagos takımadalarının Mauritus'a iade edilmesi istendi.

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 16 34, 41 Duisburg 1 — F. Almanya, Fiyatı: 50 T.L.